

Verhale van die Antieke Wêreld

Hoe die Wêreld Begin het

THINK
DIGITAL ACADEMY

Hoe die Wêreld Begin het

Was daar 'n tyd voor die wêreld begin het? Vir die mense wat sedert antieke tye in Australië gewoon het, was die era voor die tyd begin het genoem 'Everywhen', terwyl die antieke Grieke dit 'Chaos' genoem het.

Sommige van die verhale wat antieke mense vertel het oor hoe die wêreld ontstaan het, mag dalk vergesog lyk. Maar selfs vandag wonder ons nog steeds of daar enigiets was voor die Oerknal (*Big bang*). Dit is dus nie verbasend dat antieke mense soveel verskillende idees gehad het oor hoe die wêreld begin het nie.

Die Hart van Ptah

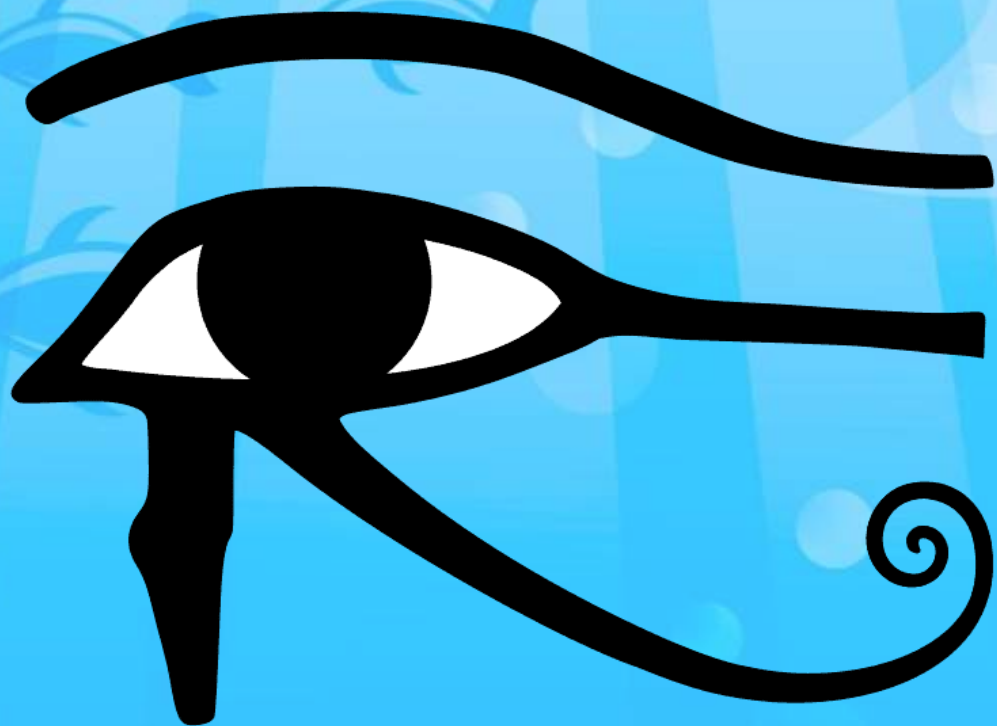
Die antieke Egiptenare het baie verskillende idees gehad oor wie – of wat – die wêreld geskep het. Maar al die teorieë het met die see begin. Die donker waterdieptes van die see was al wat daar was. Dit is onmoontlik om te sê wanneer, want die tyd het nog nie begin nie, maar op 'n dag is die Son gebore. Die Egiptenare het hierdie dag 'Die Eerste Oomblik' genoem.

Sommige het geglo dat 'n groot blou lotusblom oor die oseaan gedryf het en sy blare oopgevou het om 'n baba te onthul wat helder strale oor die hele wêreld uitgestraal het. Hulle het die kind Atum genoem – die Son en ook die skepper van die wêreld.

Atum was nie manlik of vroulik nie, en het een uiters kragtige alwetende oog gehad. Voor tyd begin het, het Atum heeltemal alleen aan die bodem van die see geleef. Met behulp van hierdie eensaamheid as boustene, het Atum Shu, die god van lug, en Tefnut, die godin van vog, geskep. Shu en Tefnut het in Atum se mond gegroei, en toe hulle gereed was om gebore te word, het Atum hulle in die wêreld uitgespog.

Daar was 'n ander verhaal wat gesê het dat Shu en Tefnut onder nog meer geheimsinnige omstandighede gebore is. Die see waarin die wêreld begin het, het 'n naam gehad: Ptah. Daar was nog geen mense om Ptah te sien nie, maar as daar was, sou hulle 'n man gesien het, baie kleiner as die meeste, met groen vel, 'n lang baard, en bene wat in teenoorgestelde rigtings wys.

Ptah kon buitengewone dinge doen. Hy kon die hele wêreld in bestaan bring deur dit met sy hart bereidwilligheid en dit hardop uit te spreek. En so, het sommige geglo, het Ptah die name van Shu en Tefnut uitgespreek, en hulle het bestaan. Toe het hy die name van agt ander gode uitgespreek, en hulle het ook bestaan.

Die agt gode het Ptah gehelp om die heelal te organiseer. Hulle was in pare gekoppel, en elke paar het een van vloeibaarheid, duisternis, die oneindige en rus verteenwoordig. Shu en Tefnut het twee kinders gehad, Geb en Nut. Geb was die god van die Aarde, wie se lag aardbewings veroorsaak het en wat bekend gestaan het as die vader van die slange.

Nut was die godin van die sterre in die naghemel, en het altyd 'n leer by haar gedra sodat sy in die lug kon opklim wanneer sy dit nodig gehad het. Nut en Geb was die ouers van Osiris, Isis, Set en Nephthys, en van hulle het al die ander Egiptiese gode afgekom.

Mense was 'n nagedagte vir Both, Ptah en Atum. Trouens, die bestaan van mense was heeltemal toevallig. Baie eeue het verbygegaan en die wêreld het in perfekte harmonie gefloreer sonder enige mense. Maar soos Shu en Tefnut ouer geword het – baie eeue ouer, hoewel hulle nie anders gelyk het nie aangesien gode baie stadiger verouder as mense – het hulle nuuskierig begin raak oor die dieptes van die oseaan wat hulle omring het.

Shu en Tefnut het eendag vertrek om die oseaan te verken en het nooit teruggekeer nie. Hulle het in sy duisternis verdwyn, en alhoewel Atum die hele water wêreld deursoek het, kon hulle nêrens gevind word nie. Uiteindelik het Atum hul een oog deur die hele wêreld gestuur om die paar te soek. Verskriklik hartseer oor die verlies van hul enigste kinders, het Atum begin huil. Uit elke traan wat Atum gehuil het, het 'n mens ontstaan. Uiteindelik het die oog Shu en Tefnut gevind, en Atum was so bly dat hulle weer begin huil het – maar hierdie keer het gode en godinne uit elke traan gedrup, nie mense nie.

Hoewel die mense per ongeluk in bestaan gekom het, het hulle nooit opgehou om die gode en godinne te bedank vir die geskenk van lewe nie. Hulle het presies gebid soos Ptah hulle geleer het, en hulle het enorme tempels gebou om die gode te aanbid wat die wêreld gemaak en hulle daarin geplaas het. Die Egiptenare het 'n spesiale verhouding met die songod gehad, wat hulle met verskillende name genoem het – Atum, die Son wat lewe aan alles gegee het, Ra, die god van die middaghelderheid, en Horus, die god van die sonsondergang en sonsopkoms.

Die Egiptenare het voorgestel dat die Son op 'n skip oor die oseaan gedra word. Net soos die son in die oggend uit die oseaan opkom en saans weer daarin ondergaan, het hulle geglo dat die wêreld ook uit die dieptes van die see opgestaan het en eendag weer na die waterige duisternis sou terugkeer.

Egiptiese Gode

Die antieke Egiptenare het daarvan gehou om hul gode in beelde, tekeninge en geskifte uit te beeld. Hulle het geglo dat kuns die geeste van gode en godinne 'n rusplek op Aarde bied – hulle kon ook binne mense en diere, of in natuurlike verskynsels soos storms of vloede, rus. Antieke Egiptiese kunstenaars was meer geïnteresseerd in die vaslegging van hierdie gees as om te wys hoe die gode werklik gelyk het.

Moederliefde

Baie Egiptiese gode was nie streng manlik of vroulik nie – sommige het geen geslag gehad nie, of het op verskillende tye verskillende geslagte aangeneem. Onder die gode met geslagte was vroulike gode nie minder belangrik as manlike gode nie. In Egiptiese mitologie word die liefde van 'n moeder dikwels uitgebeeld as die belangrikste krag in die heelal. Hierdie beeld wys die godin, Isis, wat haar seun, Horus, voed.

Baie Gode in Een

Daar was soveel Egiptiese gode dat dit onmoontlik is om hulle te tel. Mense het die gode aanbid wat belangrik was in hul lewens: matrose het dalk die krokodilgode van die Nyl aanbid, en swanger vroue het Bes, die beskermheer van kinders, aanbid. Mense het ook hul gunsteling gode in een gekombineer – hierdie figuur het die kop van 'n valk, die liggaam van 'n krokodil en 'n skyf op sy kop wat aandui dat dit ook 'n songod is.

God van die Dood

Anubis, die god van die Onderwêreld, is dikwels uitgebeeld met die kop van 'n jakkals, 'n soort wilde hond. Egiptiese gode was nie altyd goed of vriendelik nie, en baie mense het hulle hoofsaaklik aanbid omdat hulle bang vir hulle was. Anubis het die harte van dooie mense geweeg om te besluit of hulle goed genoeg was om die ryk van die dooies binne te gaan. Siele wie se harte deur slegte daed swaar gemaak was, sou aan Ammit gevoer word, 'n monster met die kop van 'n krokodil, die kloue van 'n leeu en die liggaam van 'n seekoei.

Die Oorspronklike Mummie

Die Egiptiese gode was nie onsterflik nie. Hulle kon seerkry en selfs sterf. Osiris, die god van landbou, is vermoor deur sy broer, Set, die god van storms en geweld, wat sy mag wou oorneem. Set het Osiris in stukke gekap en hulle oor Egipte gestrooi. Isis, Osiris se vrou en godin van magie en genesing, het die stukke van haar man se liggaam versamel en toegedraai. Na sy dood het Osiris die heerser van die hiernamaals geword, en die manier waarop sy vrou sy liggaam toegedraai het, word gesê die oorsprong van die beroemde Egiptiese praktyk van mummifikasie te wees.

Die godin, Isis, is dikwels uitgebeeld met 'n sondisk en koei horings op haar kop. Osiris is uitgebeeld as 'n mummie wat 'n kroon met volstruisvere daaraan dra, en hou 'n herdersstaf en 'n sweep vas.

Blou Oë

Die deurdringende oog van Horus is as 'n amulet gedra vir beskerming en om genesing aan te moedig. Hierdie helderblou amulet is gemaak van 'n materiaal genaamd 'Egiptiese faience', soortgelyk aan glas. Sy helder kleur kom van 'n glanslaag gemaak met koper, wat gelyk het soos baie duurder edelstene soos turkoois of lapis lazuli.

Afskeidgeskenke

Klein amulette word dikwels binne die omhulsels rondom mummies gevind. Baie Egiptenare is begrawe met beelde van die gekose gode waaraan hulle tydens hul lewens gebid het, of een wat Nephthys (regs) uitbeeld, die godin wat die dooies beskerm. Die verwydering van hierdie voorwerpe uit die mummies is 'n praktyk waarmee baie argeoloë nie saamstem nie, omdat dit die versteuring van grafplekke en die opgraving van die liggame van werklike mense behels.

Uit Chaos

Vir die antieke Grieke het die wêreld begin met 'n vreemde en vormlose plek genaamd 'Chaos'. Alles was saam gemeng: nat met droog, goed met sleg, en lig met donker. Daar was geen dag of nag nie, en al die minute en ure wat later tyd sou uitmaak, was saam verwar. Toe het 'n naamlose god alles verander. Hy het die land uit die lug gesif en die see uit die lug gedruk. Hy het die sterre, die Son en die Maan uit Chaos gevang en hulle een vir een in die lug gehang. Hy het alles 'n naam en 'n plek gegee.

Nou dat die wêreld in orde geplaas is, het dit sy eie ritme gevind. Die see het na die kus gevloei en weer terug, en die Son het elke dag sy weg oor die lug begin vind. Vir 'n tyd lank het alles perfek gelyk. Gode en godinne, reuse en monsters het almal vreedsaam saamgeleef. Daar was geen behoefte aan wette nie, want almal was goed sonder om daaraan te dink. Die Aarde het allerhande vrugte en groente as voedsel aangebied. Die Grieke het hierdie tydperk 'die Goue Era' genoem.

Die god, Kronos, was die jongste kind van die Aarde en die lug. Hy het in voortdurende vrees geleef dat hy eendag 'n kind sou hê wat magtiger as hyself sou word. Sodra sy vrou, Rhea, elkeen van hul kinders gebaar het, het Kronos sy mond wyd oopgemaak en die baba heel ingesluk. Elke keer het Rhea by Kronos gepleit om sy obsessie met mag en beheer te vergeet en om hul kind te laat lewe. Maar hy het geweier.

Teen die tyd dat Rhea haar sesde kind binne haar voel skop het, het sy 'n plan gehad. Sy het na die eiland Kreta gegaan, waar sy in 'n grot weggekruip en geboorte geskenk het aan 'n seun, wat sy Zeus genoem het. Maar Kronos het oor die see gespring, aan die deur van die grot geklop en geëis dat Rhea uitkom. Rhea het die nimfe wat daar gewoon het, gevra om Zeus veilig te hou. Hierdie nimfe het soms die vorm van vroue en soms van bye aangeneem. Hulle het met vrees gegons, maar belowe dat hulle goed na die kind sou omsien as Rhea Kronos kon oorreed om hulle alleen te los.

Rhea was gereed. Sy het 'n rots van 'n babagrootte van die vloer van die grot opgetel en dit in 'n kombes toegedraai. Sy het die regte baba Zeus totsiens gesoen en uit die grot gestap terwyl sy die rots in haar arms wieg asof dit 'n baba is. Kronos ruk die bondel uit haar en sluk dit heel af. Toe gryp hy vir Rhea en gaan terug na Berg Olympus.

Toe Zeus ouer was, het die by-nimfe hom vertel wat met elkeen van sy broers en susters gebeur het. Geskok het hy uit die grot gestorm en langs die strand getrap en probeer besluit wat om volgende te doen. Die branders het vir hom begin fluister. skielik het 'n vrou uit die seeskuim verskyn en vir hom 'n toordrank aangebied wat sy broers en susters sou terugbring. Hy het besluit om dit te probeer.

Zeus het sy pa, Kronos, opgespoor en die toordrank in sy drankie ingesluip. Sodra dit aan Kronos se lippe geraak het, het hy begin kreun en aan sy maag van pyn begin klamp. Hy het drie treë na links en toe drie treë na regs gesteier en toe 'n groot golf gebrak, waarop al Zeus se broers en susters gesweef het. Hestia, Demeter, Hera, Hades en Poseidon was almal daar – saam met die rots wat Kronos al die jare gelede in plaas van die baba Zeus ingesluk het.

Die Goue Eeu was verby. Kronos en sy broers en susters het oorlog gevoer teen Zeus en sy broers en susters, totdat Zeus se kant uiteindelik oor die hele wêreld gewen en regeer het. Die hele wêreld wat is, behalwe mense – want hulle was nog nie geskep nie. Zeus het die taak gegee om mense te skep deur die gawes van die gode aan al die aarde se wesens te gee.

Prometheus het etlike dae spandeer om die beste materiaal te kies en uiteindelik modder gekies, wat hy sorgvuldig met sy vingers tot mens gebeeldhou het. Hy het die godin Athena gevra om lewe in die modderfigure te blaas.

Epimetheus het ook hard gewerk. Hy het katte hul nuuskierigheid gegee, olifante hul lang geheue en vlermuise hul vermoë om hul pad in die donker te vind. Maar teen die tyd dat Prometheus die mense uit modder lewend gemaak het, het sy broer geen geskenke meer gehad om te gee nie.

Prometheus was teleurgesteld dat Epimetheus geen geskenke vir sy mense teruggehou het nie. Hy het hulle iets besonders belowe – dat hulle alleen die vermoë sal hê om vuur te maak. Hy het 'n fakkel van die Son aangesteek en dit teruggebring aarde toe. Prometheus het sy mense spesiaal gemaak, maar ten duurste – vuur het aan die gode behoort en toe hulle uitvind, gaan hulle kwaad wees. Vanaf daardie tyd het die Grieke die gode aanbid deels uit vrees om gestraf te word vir die vuur wat gesteel is toe die wêreld net begin het.

Hoof van Zeus, 3de of 2de eeu vC

Hierdie kop is uit marmer gesny. Zeus word gewoonlik met 'n baard uitgebeeld, wat sy gesag as vader van die gode toon.

